

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 838 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr	10
Baxtiyor Islamov	
Kichik biznesni rivojlantirishda "yashil" iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati	12
Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G'oipnazarov	
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System	18
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko'rsatkichlari va ekologik muammolar	26
Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	
Yashil budjetlashtirish va uni O'zbekistonda joriy etish istiqbollari	32
Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	
Iqtisodiyotda ta'lim va fan integratsiyasining asosiy yo'nalishlari	37
Yormatov Ilmidin Toshmatovich	
Transport vositalari va yo'llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir	41
Agzamov Shaxboz Akmalovich	
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish	46
A. X. Salamov	
Biznes-reja baliqchilik xo'jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida	50
Dosmuratova Shaxista Kengashovna	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	57
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	65
Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari	69
Shamsiyev Nodir Muratovich	
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari	74
Shagazatov Oybek bahodirovich	
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo'nalishlari	78
Davlatov Sanjar Abdimannonovich	
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari	82
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo'nalishlari	86
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
O'zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida)	91
Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi	96
Nazarova Umida Avazovna	
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari	100
Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	
Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish	105
Mirzayev Musurmon Umidullayevich	
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni va ahamiyati	110
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Ta'lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili	115
Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	

Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish.....	121
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari	125
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан.....	131
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	137
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	143
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari: Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	150
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	156
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	161
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	169
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	172
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности	177
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	181
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	186
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	190
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	195
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	199
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlari.....	205
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	209
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	215
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	223
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	228
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi)	236
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	242
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	247
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	

Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	252
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	258
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish	262
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	268
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari	276
Sobirov Otabek Olimjonovich	
Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	279
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	283
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	286
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	290
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	295
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	299
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari.....	304
Abdullayev Boburjon Akbaralievich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	308
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	312
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	316
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	321
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	327
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	331
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирўйўйловчи”	334
Н. Э. Кахарова	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	339
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	344
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari.....	350
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	355
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	

Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati	359
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	364
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	371
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО "Hududgazta'minot"	375
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	380
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi	383
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash	388
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	396
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	399
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funktsiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	402
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari	411
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida)	415
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	422
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	428
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	434
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	439
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане	445
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	450
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari.....	455
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	462
Ollokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	465
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	471
Xalmuxamedova Zeboxon Babaxanovna	

Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	475
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	482
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	489
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi	494
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	501
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	505
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	512
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	519
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	524
Sultanov Baxram Begdullayevich	
Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	528
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	536
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	541
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	545
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	550
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	557
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	562
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	566
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	572
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе.....	579
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni.....	582
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi.....	586
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida.....	593
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

Fundamentals of Innovative Management and its Organizational Control	599
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamatovich	
Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirishda raqamli marketingdan foydalanishning afzalliklari.....	604
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Оценка экономической эффективности использования фотоэлектрической тепловой установки.....	608
Жураев Ислон Рахматович, Юлдошев Исроил Абриевич, Жураева Зухра Исламовна	
Ilmiy darajali kadrlar tayyorlash sohasida xalqaro tajriba.....	614
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich	
Turizm infratuzilmasi va uning tarkibiy tuzilishi	621
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozorining rivojlanishi sabablari.....	625
Abdukadirova Kamola Azimovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalari.....	629
Isomiddinov Inomjon Qurvonali o'g'li	
Ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha infrastruktura holati.....	636
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Soliqqa tortish maqsadida kadastr qiymatlarini aniqlash mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari.....	642
Kamilov Abror Anvarovich	
O'zbekistonda uylarning energiya samaradorligini oshirish	647
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
O'zbekistonda talant menejmentni tatbiq etish istiqbollari.....	653
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	658
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Bulutli texnologiyalardan foydalangan holda resurs xarajatlarini optimallashtirish: tahlil va boshqarish	663
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Karabayev Rustam Zafarovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlanishida sug'urta institutlarining tutgan o'rni.....	673
K. A. Sharipov, D. Jo'rayev	
Tadbirkorlik nazariyasining evolyutsion talqini.....	678
Aripov Oybek Abdullayevich	
Enhance Export Potential of Private Entrepreneurship and Small Venture.....	683
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Mintaqa barqaror rivojlanishini cheklovchi ekologik omillar tahlili.....	690
Adilova Marg'uba Tursunaliyevna	
Improving the Efficiency of Industrial Enterprise Activities in the Age of Digital Technologies	698
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
A study of green marketing practices in the retail industry – Advantages and disadvantages.....	705
Davronova Zilola Gulomovna	
Tijorat banklarining korporativ xizmatlarini transformatsiyalash jarayonini rivojlantirish.....	709
Farmanova O'g'li Aliqul qizi	
Davlat moliyaviy nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari.....	715
Maxmudov Azamat Normuradovich	
Xorijiy banklarning moliya injiniringi mahsulotlari va rivojlanish istiqbollari	721
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekistonda turizm xizmatlari imkoniyatlari: muammo va yechimlar	727
Fayziyev Oybek Raximovich, Xalikov Saydilla Abdraxmanovich	
Sanoat klasterlarini shakllanishining simulyatsiya modelini yaratish	734
Xakimov Ziyodulla Axmadovich, Axmedova Rayxona Jasurbek qizi	
Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari	741
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda zamonaviy texnika va texnologiyalarning xususiyatlari.....	747
Xusanov Ulugbek Nishanovich	

Biologik aktivlar va qishloq xo'jaligi mahsuloti joriy hisobini tashkil etish bo'yicha xorijiy tajribalar	752
Yusupova Mahfuza Baxtiyor qizi	
Mulkchilikning iqtisodiyotdagi ahamiyatini qiyosiy tahlil qilish (O'zbekiston va Shvetsiya misolida)	757
Odil Norboyev	
Ipoteka krediti riskining ayrim nazariy jihatlarini	761
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
Xalqaro turizm bozorining rivojlanish tendensiyalari va unda O'zbekistonning ishtiroki	764
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, Bobobekova Nargiza Baxtiyorovna	
Tijorat banklari fond bozorida aksiyalar narxini o'zgarishini ebo moduli orqali aniqlashning ekonometrik tahlili	769
Yuldoshova Manzura Ollashkurovna	
Organizational mechanism of sustainable development of the tourism industry, role and application of technologies	780
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich	
Banklarda risklarni diversifikatsiyalashning mohiyati va ahamiyati	787
Baxriddinov Sharofiddin	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida daromad va harajatlarning o'zaro mutanosibligi	793
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri: tahlil va istiqbollari	799
Raxmanov Bekzod Ibragimovich	
Инновационный и развивающий менеджмент в сфере услуг	803
Ахтамова Моҳигул Эркиновна	
Ishsizlarni kasb-hunarga o'qitish asosida raqobatbardoshligini oshirish	807
Bakiyeva Iroda Akbarovna	
Dehqon xo'jaliklarida yetishtirilgan grek yong'og'ini iste'molchilarga yetkazib berish yo'llari	811
Inobatov Abror Boshlarovich	
Комплаенс и риск менеджмент в международных гуманитарных организациях	817
Мухамеджанов Баходир Кахрамонович	
Ipakchilik korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	822
Aliyeva Nodiraxon Abdumalikovna	
Soliqlarning yig'iluvchanligi va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	826
Abdurasulov Alisher Abdurasulovich	
Soliq islohotlari: u qanday bo'lishi kerak?	831
Hotamov Alisher Farxodovich	

SOLIQ ISLOHOTLARI: U QANDAY BO'lishi KERAK?

Hotamov Alisher Farxodovich
TDIU mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: O'zbekistonda yangi soliq islohotlarini amalga oshirishga kirishilganiga yetti yillik davomida soliq to'lovchilar zimmasidagi soliq yukini bosqichma-bosqich kamaytirish, soliq ma'murchiligining soddalashtirilishi natijasida soliq tizimining rag'batlantiruvchilik xususiyati oshib bormoqda. Davlat budjetiga soliq tushumlari inflyatsiya ko'rsatkichlaridan yuqori sur'atda oshib bormoqda. Shu bilan birgalikda, bu borada muayan ilmiy-amaliy ayrim muammolar ham mavjuddir. Ushbu maqolada soliq sohasining ana shu jihatlariga e'tibor beriladi.

Kalit so'zlar: makroiqtisodiy barqarorlik, soliq tushumlari, soliq islohoti, iqtisodiy o'sish, soliq siyosati, soliqqa tortish, soliq ma'murchiligi, soliq imtiyozlari, insofli soliq to'lovchi, soliq to'lashdan qochish, soliq strategiyasi, soliq siyosati taktikasi.

Abstract: Ver the seven years since new tax reforms were introduced in Uzbekistan, the tax system has become more attractive as a result of a gradual reduction in the tax burden on taxpayers and simplification of tax administration. Tax revenues to the state budget are growing faster than inflation. At the same time, there are certain scientific and practical problems in this regard. This article focuses on these aspects.

Key words: macroeconomic stability, tax revenues, tax reform, economic growth, tax policy, taxation, tax administration, tax incentives, honest taxpayer, tax evasion, tax strategy, tax policy tactics.

Аннотация: За семь лет, прошедших с момента проведения новых налоговых реформ в Узбекистане, налоговая система стала более привлекательной в результате постепенного снижения налоговой нагрузки на налогоплательщиков и упрощения налогового администрирования. Налоговые поступления в госбюджет растут быстрее инфляции. В то же время в этом отношении существуют определенные научные и практические проблемы. В данной статье основное внимание уделяется этим аспектам.

Ключевые слова: макроэкономическая стабильность, налоговые поступления, налоговая реформа, экономический рост, налоговая политика, налогообложение, налоговое администрирование, налоговые льготы, честный налогоплательщик, уклонение от уплаты налогов, налоговая стратегия, тактика налоговой политики.

KIRISH (INTRODUCTION)

Jahon mamlakatlaridagi soliq munosabatlari tizimiga e'tibor qaratadigan bo'lsak, ikkinchi jahon urushidan keyingi davrlarda soliq islohotlari asosan G'arbiyevropa davlatlarida amalga oshirilgan bo'lib, uning asosiy yo'nalishlari ishlab chiqarish va ilmiy-texnik faoliyat bilan shug'ullanuvchi korxonalarni, investitsion faoliyatni soliqlar vositasida rag'batlantirish hamda aylanmani (bu yerda asosiy urg'u qo'shilgan qiymat solig'iga berilgan) soliqqa tortish tizimini isloh qilishga qaratilgan, o'tgan asrning 80-90-yillarida AQSH, Kanada, Avstraliya, Yaponiya kabi davlatlarda o'tkazilgan soliq islohotlarining yadrosida korporatsiyalar hamda jismoniy shaxslarning daromadlarini soliqqa tortish jarayonlari, ya'ni to'g'ri soliqlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirishga qaratilgan. Shuni ham ta'kidlash kerakki, qayd etilgan davlatlar va boshqa davlatlarda turli davrlarda amalga oshirilgan soliq islohotlariga umumiy xususiyatlar shundan iboratki, ularning aksariyati o'rtacha 5-6 yillar davomida amalga oshirilgan holda olingan natijalar asosida taktik yo'nalishlarga o'zgartirishlar kiritib

borilgan, ushbu soliq islohotlarning aksariyati qattiq siyosat (keskinlik) xarakterga ega bo'lgan, ba'zilar esa, masalan, Buyuk Britaniyada "Past darajadagi soliqlar iqtisodiyotning samaradorligi oshiradi" shioriga asoslangan bo'lsa, Germaniyada (GFR) "Yuqori soliq stavka va ko'p istisnolarda ko'ra past soliq stavkalar va kam imtiyoz yaxshiroq" mazmundagi shiorlar asnosida o'tkazilgan.

O'zbekistonning soliq islohotlari tadjriy jihatdan olganda, ularning xususiyatlaridan kelib chiqib, bir necha bosqichlarga ajratilib o'rganiladi, bu bosqichlarning oxirgisi bu 2017 yildan boshlangan va bugungi kunda izchil olib borilayotgan soliq islohotlari avvalgilaridan rag'batlantiruvchilik xususiyati bilan ajralib turishligi bilan ahamiyatlidir. Aynan oxirgi bosqichdagi soliq islohotlarining samarasi bilan bog'liq tadqiqotlarga bo'lgan ehtiyoj ham kuchayib bormoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI (LITERATURE REVIEW)

Dunyo mamlakatlarida soliq islohotlarining samarasi va u bilan bog'liq muammolari bilan bog'liq ilmiy tadqiqotlar klassik iqtisodchi olimlaridan Sabasten De Voban, E.Seligman, E.Jirarden, E.Mene, F.Kene, Dj.S.Mill va shu kabilarning ilmiy tadqiqotlarida o'rin olgan bo'lsa, soliq nazariyasining keyingi zamonaviy iqtisodchi olimlari M.Keyns, P.Samuelson, S.V.Barulin, A.V.Makrushin, V.A.Timoshenko, I.V. Gorskiy, R.G.Somoyev D.G.Chernik kabilarning ilmiy tadqiqotlarining obyekt sifatida keng tadqiq qilib kelindi.

Mahalliy olimlarimiz Q.Yahyoyev, M.Alimardanov, O.Yakubboyev, N.Kuziyeva, S.Xudoyqulov, Sh.Toshmatov, A.Vaxobov, N.Haydarov, T.Malikov, A.Jo'rayev, X.Ismatov va shu kabi olimlarimizning ilmiy tadqiqotlarida O'zbekistondagi soliq islohotlarining turli darajadagi jarayonlari tadqiq qilingan holda tegishli ilmiy xulosalar ishlab chiqilgan.

Jumladan, I.V. Gorskiy bozor munosabatlariga o'tish sharoitida soliq siyosatining yo'nalishlarini iqtisodiy jihatdan baholagan bo'lsa, D.G.Chernik va R.G.Somoyevlar o'zlarining ilmiy va o'quv adabiyotlarida soliq islohotlarini baholashning iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilgan. Shuningdek, mahalliy olimlarimizdan Q.Yahyoyev, M.Alimardanov, O.Yakubboyevlar mamlakatimizda soliq islohotlarining dastlabki (1991-1994) yillarga mo'ljallangan davrlarini tahlil qilgan bo'lsa, N.Kuziyeva, S.Xudoyqulov, Sh.Toshmatov, I.Niyazmetov, X.Ismatovlar Yangi O'zbekiston sharoitidagi soliq islohotlarining samarasini ta'minlash bilan bog'liq muammolarni tadqiq qilgan. Biroq, shuni ham ta'kidlash kerakki, yangi tahrirdagi O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi qabul qilingandan keyingi davrlardagi soliq islohotlarining xususiyatlarini ilmiy jihatdan tadqiq qilishga ilmiy ehtiyoj oshib bormoqda.

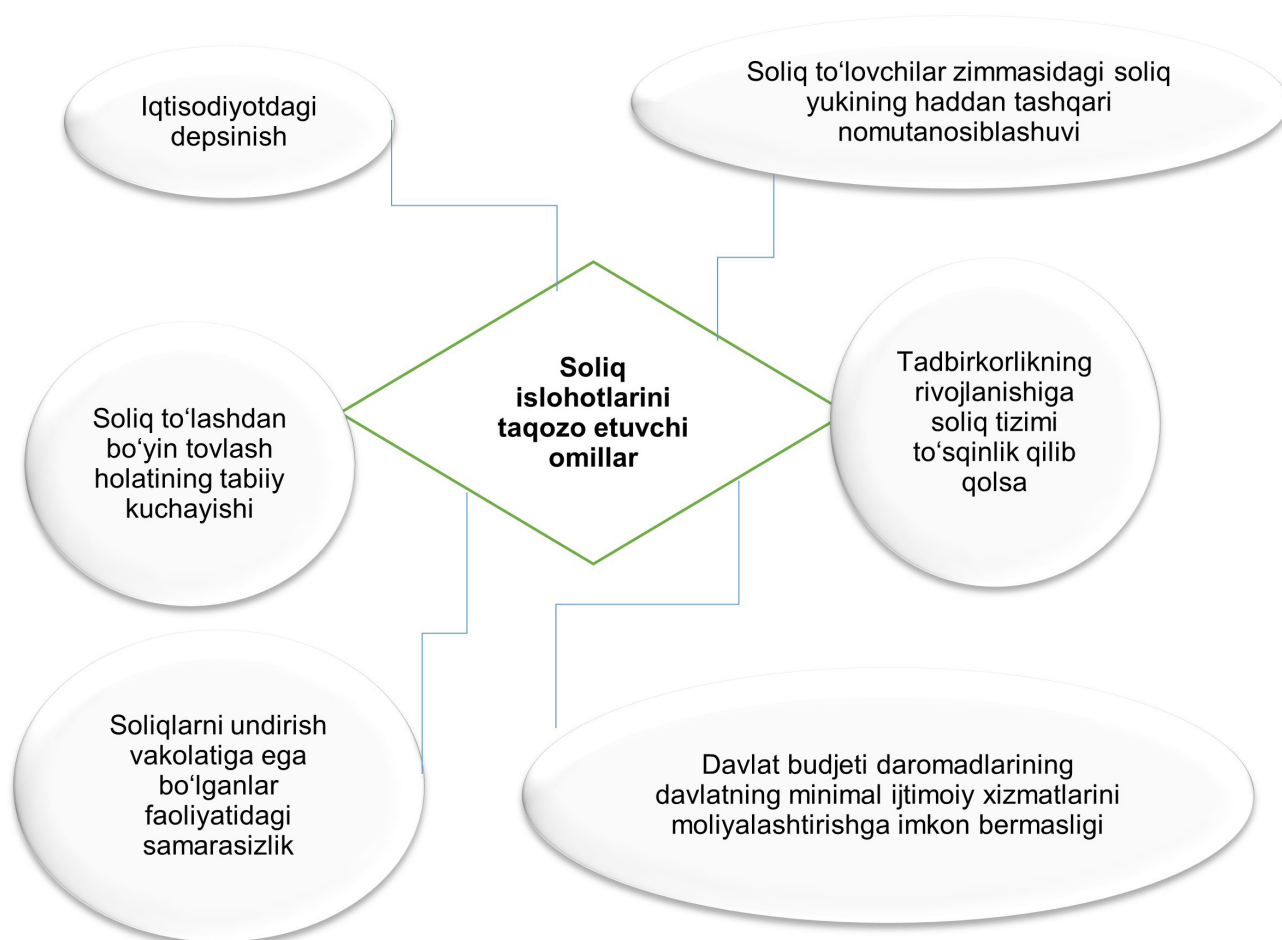
TADQIQOT METODOLOGIYASI (RESEARCH METHODOLOGY)

Soliq islohotlarini amalga oshirishni ilmiy jihatdan tadqiq etish bir qator ilmiy o'rganish usullaridan samarali foydalanishni taqozo etadi. Albatta, bu tadqiqotlarda soliq tizimining rivojlanish xususiyatlari va unga ta'sir qiluvchi omillarni tahlil qilishda dialektik usul samarali bo'lsa, soliq islohotlarining davriy holatini tahlil qilishda esa sintez va tahlil usullarini birgalikda qo'llashni taqozo etadi. Soliqlarning yig'iluvchanligiga oid tadqiqot ishlarini amalga oshirishda ilmiy tadqiqot metodologiyasida keng qo'llaniladigan usullardan ham foydalaniladi. Soliq islohotlarining rivojlanish tendensiyalarini umumiylikdan individuallikka va aksincha tartibda deduksion yoki induksion usullardan foydalanish samara bersa, abstrakt-mantiqiy fikrlash usuli esa, jarayonni tizimli tahlil qilishda ahamiyatlidir. Ilmiy tahlil jarayonida ana shu ilmiy tadqiqot usullaridan kengroq foydalaniladi.

TAHLIL VA NATIJALAR (ANALYSIS AND RESULTS)

O'zbekistonda soliq islohotlarining boshlanishi aslida 1991-yil 15-fevralda soliqqa oid dastlabik qonun qabul qilinishidan boshlangan desak xato bo'lmaydi. Sobiq ittifoq davrida garchi soliqlar aholini eksplutatsiya vositasi va timsoli sifatida ta'riflab kelgan bo'lsa-da, biroq, budjetga ajratmalar, foydaning ozod qoldig'i solig'i, buydoqlik va yer soliqlari amalda bo'lgan edi. Bu davrda soliq islohotlari, soliq siyosati va ularning holatini ilmiy tadqiqot qilish ijtimoiy va siyosiy jihatdan mumkin bo'lmagan bo'lsada, ammo, soliq siyosati mavjud bo'lgan. Mana shu sobiq totalitar iqtisodiy tizimdan voz kechgan holda O'zbekistonning yangi soliq tizimini shakllantirish 90 yillarning boshidagi iqtisodiy siyosatdagi asosiy masala bo'lib yuzaga chiqdi.

Soliq islohotlarini o'tkazishga aslida nima sabab bo'ladi? Agar iqtisodiyot bir maromda o'sib borish sharoitida ham soliq islohotlar qilinadimi? Soliq islohotlarini o'tkazishdan maqsad nima bo'ladi? Bu kabi savollarni ko'plab keltirish mumkin, ammo, darhaqiqat soliq islohotlarini o'tkazish ham boshqa iqtisodiy munosabatlar tizimi singari oddiy va qisqa muddatli iqtisodiy siyosat emas. Uni o'tkazishga bo'lgan jiddiy iqtisodiy asos va zarurat kerak bo'ladi. Amalda bo'lgan soliq islohotlarining samarasi o'lchanmay turib yangidan soliq islohotlarini o'tkazish dunyo amaliyotida aksincha holatda iqtisodiy samara berish o'rniga mavjud barqaror iqtisodiyotni ham izdan chiqishga olib kelgan holatlar ham bo'lgan (masalan Chilidagi soliq islohotlar kabi).

1-rasm: Soliq islohotlarini taqozo etuvchi omillar¹

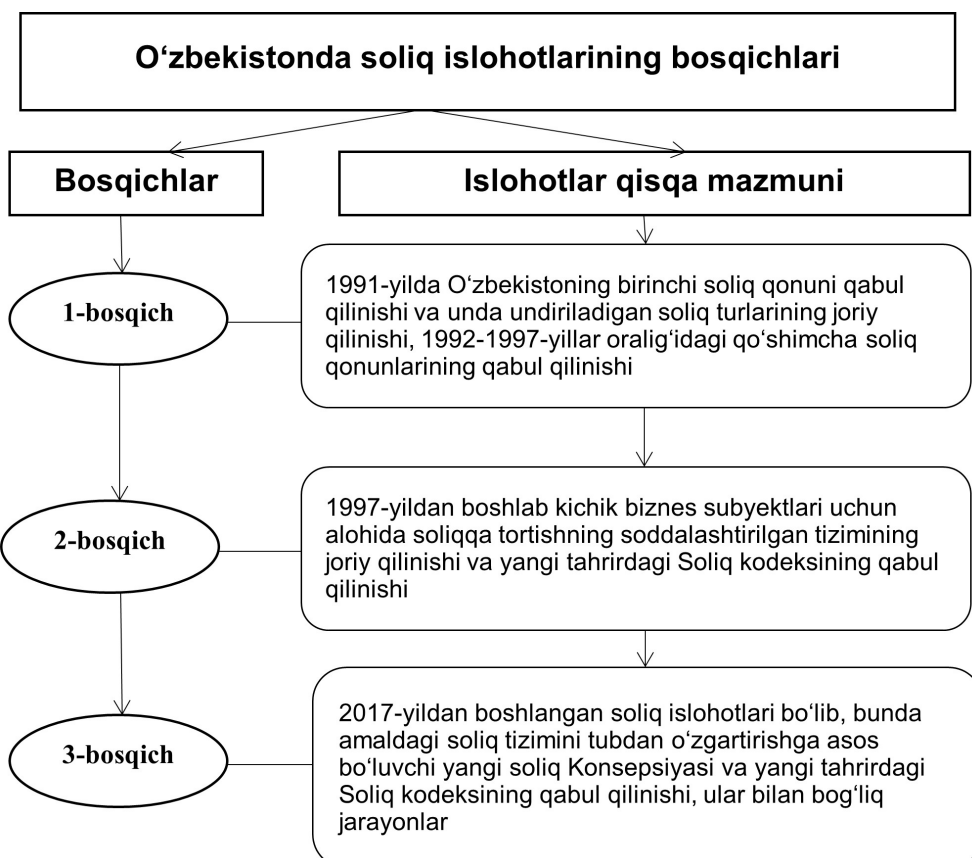
Keltirilgan 1-rasmdan ko'rinadiki, dunyo mamlakatlaridagi soliq islohotlarining umumiy tadqiqi keltirilgan omillar asosida amalga oshiriladi. Ushbu keltirib o'tilgan omillarning mazmuniga qaraydigan bo'lsak, ularning har biri iqtisodiyotda o'ziga xos ta'sir kuchiga ega bo'ladi va ularni hal etish soliq sohasida davlatning tub buri-lishga asoslangan siyosatini amalga oshirishni taqozo etadi.

Soliq islohotlar soliq siyosatidan farq qiladimi? Ha, albatta, soliq islohotining soliq siyosati bilan o'xshash va farqli jihatlari angab olish lozim bo'ladi. Soliq siyosati bu doimiy xarakterga ega bo'lib, u davlatning uzluksiz faoliyatini anglatadi. Soliq siyosati har yilga, o'rta va uzoq muddatga ishlab chiqiladi va amalga oshiriladi. Soliq islohoti esa, milliy iqtisodiyotning rivojlanishiga katta to'siq bo'lib qolgan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishda soliq tizimining ta'sirini yumshatish yoki oshirish maqsadida tizimli chora-tadbirlar va ma'lum bir mud-datga mo'ljallangan bo'ladi. Soliq islohotlaridan bosh va taktik maqsadlar belgilab olinadi. Bu xuddi soliq siyo-satida ham bo'lgani kabi.

Soliq siyosati soliq islohotlarini amalga oshirishda muhim omil bo'ladi, muayan muddatga mo'ljallangan soliq islohotlarining mazmuni shu davrga mo'ljallangan soliq siyosatining asosiy yo'nalishlari va taktik jihatlari ham belgilab beradi.

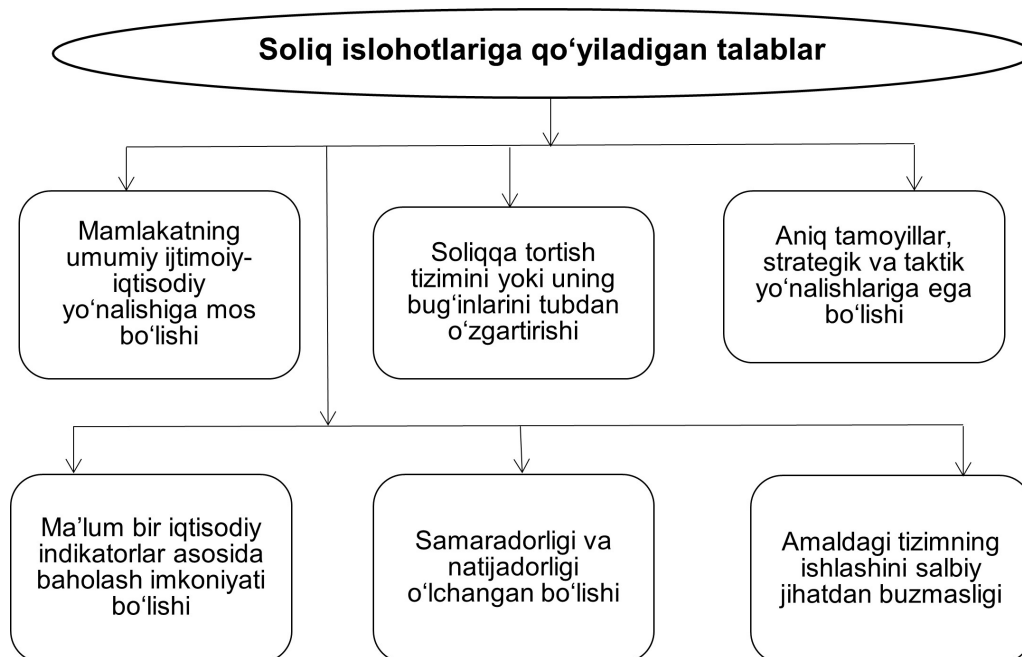
Ilmiy adabiyotlarda O'zbekistondagi soliq islohotlarini bir necha bosqichlarga bo'lib o'rganiladi. Ammo, bizning fikrimizcha, ta'kidlaganimizdek, soliq islohotlari o'z ichiga soliq siyosatini qamrab olsada, soliq islohotla-rini tahlil qilishda soliq tizimini tubdan o'zgartirishga oid soliq siyosatining bo'g'inlarini belgilab olish lozim bo'ladi deb hisoblaymiz. Mana shu tamoyildan kelib chiqadigan bo'lsak, O'zbekistondagi soliq islohotlarini quyidagi bosqichlarga bo'lish mumkin.

1 Muallif tomonidan tuzilgan.

2-rasm: O'zbekistonda soliq islohotlarining bosqichlari

Biz tomonimizdan keltirilgan ushbu 2-rasmdagi O'zbekistonda soliq islohotlarining bosqichlarining turlanishi bahsli bo'lishi tabiiy. Ammo, yuqorida ta'kidlaganimizdek, soliq islohotlarining tub mohiyatini amaldagi soliq mexanizmini tubdan o'zgartirish bilan bog'liq taktik yo'nalishlar amalga oshirilganda, ana shu qismi doirasidagi jarayonlarni shu mazmundagi soliq islohotlari, deb nomlash va tahlil qilish kerak bo'ladi.

3-rasm: Soliq islohotlariga qo'yiladigan talablar²

2 Muallif ishlanmasi.

Har qaysi islohotlar u qaysi yo'nalishga qaratilishidan qat'iy nazar ular ma'lum bir talablarga amal qilishi lozim bo'ladi. 3-rasmda keltirib o'tilganidek, har qaysi iqtisodiy islohotlar, jumladan soliq islohotlari avvalo u mamlakatning umumiy ijtimoiy-iqtisodiy yo'nalishiga mos bo'lishi kerak bo'ladi va ular bir biriga zid kelishi mumkin emas, bu ilmiy tilda aytganda iqtisodiy paradoks bo'ladi, natijada iqtisodiyotni barqarorligiga salbiy ta'sir qiladi.

Soliq islohotlari puxta ishlab chiqilishi, u aniq tamoyillariga, strategik va taktik yo'nalishlariga ega bo'lishi kerak bo'ladi. Shu yerda shuni ta'kidlash kerakki, soliq islohotlari dunyo klassik soliq nazariyalari va zamonaviy nazariyalarda keltirilgan tamoyillarga hamda mamlakat milliy iqtisodiyotida qo'llaniladigan tamoyillarga mos ravishda amalga oshirilishi kerak bo'ladi. Bu tamoyillar ichida eng muhimi adolatlilik, tizimlilik, qonuniylik tamoyillariga moslashish kerak bo'ladi.

Soliq islohotlari moliqqa tortish tizimini yoki uning bug'inlarini tubdan o'zgartirishi lozim bo'ladi, aks holda bu jarayonlarni soliq islohotlari emas, balki soliq siyosati taktikalari deb izohlash to'g'riroq bo'ladi. Yuqoridagi 2-rasmda keltirilganidek, O'zbekistonda soliq islohotlarining 2-bosqichida 1997-yildan boshlab kichik biznes subyektlari uchun alohida soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimining joriy qilinishi sifatida qayd qilib o'tilgan edi.

Darhaqiqat Respublikamizda ham iqtisodiy islohotlarning dastlabki davrlaridanoq, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik davlat tomonidan har tomonlama qo'llab-quvvatlash borasida huquqiy asoslar yaratila boshlandi, ularning moliya-kredit mexanizmlari orqali qo'llab-quvvatlashning muhim usullaridan biri sifatida soliqlar orqali rag'batlantirish mexanizmlari yaratildi. O'zbekiston soliq tizimining oldiga qo'yilgan vazifalardan biri sifatida kichik biznesning faoliyatini rag'batlantirish vazifasi belgilandi. Respublikamizda soddalashtirilgan soliqqa tortish tartibining joriy qilinishi va uning kichik biznes subyektlariga qo'llash asosan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 1996-yil 27-sentyabrdagi "O'zbekiston Respublikasining 1997-yilgi Davlat budjeti munosabati bilan soliq islohotini chuqurlashtirishga oid chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-1565-sonli Farmoniga muvofiq amalga oshirildi.

Unga ko'ra 1997-yildan boshlab amaldagi soliqlar o'rniga mahsulotni sotish (ishlar, xizmatlarni bajarish) dan tushgan daromadning 25 foiziga qadar miqdordagi yagona soliqni joriy etish yo'li bilan barcha mulkchilik shaklidagi kichik korxonalar uchun soliqqa tortishning tabaqalashtirilgan soddalashtirilgan tizimi joriy qilindi. Bu davrda soliq siyosatidagi eng muhim yo'nalishlardan biri bu kichik biznes subyektlariga nisbatan alohida tartibdagi rag'batlantiruvchi soliqqa tortish tartiblarining qo'llanishi bo'ldi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Xususiy tadbirkorlik va kichik biznesni rivojlantirishni yanada rag'batlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 1998-yil 9-apreldagi PF-1987-sonli Farmoni, Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 15-apreldagi Soliq solishning soddalashtirilgan tizimiga o'tgan kichik korxonalarga soliq solish tartibi to'g'risida"gi 159-son qaroriga³ asosan kichik korxonalar uchun soliq solishning soddalashtirilgan tizimini qo'llash tartibi yalpi umumdavlat soliqlarini, shuningdek, davlat hokimiyati mahalliy organlari tomonidan joriy etiladigan mahalliy soliqlar va yig'imlarni to'lash o'rniga yagona soliq to'lashni nazarda tutgan edi.

Bundan tashqari soliq islohotlari ma'lum bir iqtisodiy indikatorlar asosida baholash imkoniyati bo'lishi lozim bo'ladi. Masalan, soliq islohotlari davrida milliy yalpi ichki mahsulotning o'sishiga qanchalik aniq miqdorda ta'sir qilganligini, narxlarning pasayishiga yoki oshishiga, aholi pul daromadlarining real hajmiga qanchalik ta'sir qilgani, investitsiyalar miqdori va aholi bandligi hamda shu kabi aniq indikatorlar orqali baholash imkoniyati bo'lish lozim bo'ladi. Eng muhim indikatorlar sifatida davlat budjetining daromadlar qismi orqali jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga qanchalik ta'sir qilganligini ham o'lchash imkoniyatini berish kerak bo'ladi. Soliq islohotlari ishlab chiqilayotganda ana shu indikatorlarga ta'siri aniq ko'rsatkichlarda dastlabki baholanishi lozim bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION/RECOMMENDATIONS)

Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, Prezidentiimiz Sh.M.Mirziyoyev tomonidan ishlab chiqilgan Yangi O'zbekiston sharoitida 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida hamda O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida soliq solish tizimini izchillik bilan isloh qilinishi bugungi kunda uning natijalarini aniq indikatorlar bilan o'lchash imkonini bermoqda.

Bu islohot yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi ilg'or iqtisodiy dunyoqarashni shakllantirish, yangi iqtisodiy munosabatlarga asoslangan erkin va farovon jamiyat qurishni nazarda tutadi. Aholining tadbirkorlik tashabbusini ro'yobga chiqarish uchun teng shart-sharoit yaratish, xalq farovonligini oshirish va barqaror taraqqiyotga xizmat qiladigan tizim barpo etish iqtisodiy sohadagi barcha o'zgarish va innovatsiyalarning tamal toshi hisoblanadi.

Dunyoning barcha davlatlarida soliq islohotlari o'tkazilgan deb aytish mumkin. Ammo, bu soliq islohotlari uning amalga oshirib borilishi jarayonida iqtisodiy jihatdan baholanib borilsa, ayrimlarining ta'siri iqtisodiyotga

³ Ushbu qaror O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2005-yil 27-dekabrdagi 244-sonli "O'zbekiston Respublikasining 2006-yilgi asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlari prognozi va davlat budjeti parametrlari to'g'risida"gi qaroriga asosan bekor qilingan.

ma'lum bir muddat (ba'zida uzoq muddatlarda)dan keyin ta'sirini ko'rsatadi. Shuning uchun ham fikrimizcha, soliq islohotlarini ishlab chiqishda biz tomonimizdan keltirilgan ayrim tavsiyalarga amal qilish o'z uni ishlab chiqishda ilmiylikni oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. O'zbekiston Respublikasi 2019-yil 30-dekabrda O'RQ-599-son Qonuni bilan tasdiqlangan.
2. O'zbekiston Respublikasining Budget kodeksi. O'zbekiston Respublikasi 2013-yil 26-dekabrda O'RQ360son Qonuni bilan tasdiqlangan.
3. O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 30-dekabrda "Soliq va budget siyosatining 2023-yilga mo'ljallangan asosiy yo'nalishlari qabul qilinganligi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RQ-812-son Qonuni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvarda PF-60-son "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 29-iyunda PF-5468-sonli "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-iyulda PF-5116-sonli "Soliq ma'muriyatchiligini tubdan takomillashtirish, soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning yig'iluvchanligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 10-iyulda PQ-4389-sonli "Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 31-mayda PQ-3756-sonli "Imtiyozlar va preferensiyalar berish tartibini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori.
9. O'zbekiston Respublikasining "2022-yil uchun O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti to'g'risida"gi Qonuni loyihasi va 2022-yil uchun Budgetnoma bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Hisob palatasining Xulosasi.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 18-iyulda "Soliq ma'muriyatchiligini tubdan takomillashtirish, soliqlar va boshqa to'lovlarning yig'iluvchanligini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.